

Bartłomiej Krzysztan

Abstrakt pracy doktorskiej pt.: „Historia niepamięci. Dyskursy mnemoniczne w przestrzeni politycznej Południowego Kaukazu”

Relacja polityki i pamięci, a więc polityczne użycia przeszłości w aktualnych procesach są fenomenem obecnym w historii idei od starożytności. Pamięć społeczna, a więc taka, którą analizować można jedynie w konkretnych ramach kulturowych wpływa w relacji zwrotnej na polityczność przestrzeni politycznej. Głównym celem tej rozprawy było opisanie najważniejszych dyskursów mnemonicznych Kaukazu Południowego, a dokładnie Gruzji, Armenii oraz dwóch państw – Abchazji i Górskiego Karabachu. Skomplikowanie zagadnienia pamięci wynika w głównej mierze z trudno weryfikowalnego charakteru struktur pamiętania i zapominania. Przedmiotem bowiem badania są najistotniejsze, fenomenologicznie ujmowane, mechanizmy i struktury pamięci, które procesualnie i dynamicznie w długim trwaniu rekonstruują się i redefiniują w przestrzeni politycznej. Główna oś rozważań rozpięta jest pomiędzy cztery znaczące poziomy analityczne oraz trzy wymiary dyskursywne, tworzące, co stwierdzić można na podstawie badań, najważniejsze obszary odniesienia do przeszłości na wieloaspektowej mapie i terytorium polityczności Kaukazu Południowego.

Opowieść o pamięci Kaukazu Południowego służyć ma realizacji dwóch celów. Po pierwsze więc, praca ma na celu stworzenie mapy dyskursu (*imaginarium*) pamięciowego i politycznego badanej przestrzeni. Interpretując jakościowo pozainstrumentalne i pozaformalne elementy struktury społeczno-politycznej praca stara się dotrzeć do istoty sposobu budowania dyskursów narodowych i etnicznych w państwach regionu, a także w przestrzeni terytoriów nieuznawanych. Drugim z celów jest próba konceptualizacji nowego sposobu opowiadania o przemianach na Kaukazie Południowym (a szerzej w Europie Środkowowschodniej), w czasie i po upadku Związku Sowieckiego. Sięganie w głęboką przeszłość przez struktury pamięci, wskazuje, że płytkie rozumienie przez pryzmat jedynie krótkiego okresu, nie jest wystarczające. Oba cele pozostają w dyskursie narracyjnym, pozwalając poszerzyć akademicką dyskusję nad kwestią problemową. Trzeci z celów ma najbardziej pragmatyczny wymiar. Charakter polityczności pamięci na południowym Kaukazie, jest głęboko antagonistyczny i konfliktowy. Zagłębianie się w wyobrażeniowo-mityczne animozje oddala, zarówno na poziomie dyskursu społecznego, jak i dyskursu politycznego, od potencjału efektywnego konstruowania platformy rozwiązywania konfliktów. Zatem celem jest pracy jest stworzenie jak najbardziej kompleksowego opisu wyobrażeń społecznych wokół pamięci konfliktowej, z

zaznaczeniem pozytywnych przykładów kooperacji, a także teoretyczno-metodologicznej podstawy służącej kształtowaniu wzajemnie pozytywnych przestrzeni koncyliacji pamięciowej.

Praca opiera się na perspektywie multimetodologicznej i transdyscyplinarnej. Jakościowy sposób analizy i interpretacji, a także jej antropologiczny wymiar, zarówno w warstwie metodologicznej, jak też teoretyczne sprawia, że nie pojawiają się w niej hipotezy, podlegające następnie weryfikacji. Ta założeniowa antyaprioryczność służyć ma jak najpełniejszemu oddaniu kształtu *imaginarium*. Aby to stało się możliwe, konieczne jest odejście od tradycyjnych binarności kartezjańskich i będących ich konsekwencją klatek języka i dyscyplin. Wykorzystując takie metody jak antropologia wizualna, obserwacja uczestnicząca, wywiad pogłębiony oraz krytyczna analiza dyskursu, poszukiwane są nowatorskie sposoby interpretowania przestrzeni politycznej Kaukazu Południowego, ale również odmienne sposoby pisania o Innym. Teoretycznie praca odwołuje się do wieloznacznych fenomenów postkolonialnych, doświadczenia dependencji, konfliktowej natury polityczności, roli wyobrażenia i kreacji w procesach narodotwórczych i państwowotwórczych, społeczne konstruktywizmu oraz walki o hegemonię dyskursywną przez próbę zagarnięcia przeszłości.

Całość pracy opiera się zatem na podziale na trzy części. W pierwszej (w rozdziałach pierwszym i drugim) znajduje się konceptualizacja szczegółowa dotycząca relacji polityczności i pamięci. Następnie omówiona została nowa koncepcja metodologiczno-teoretyczna skonstruowana do badań pamięci. W drugiej części (rozdziale trzecim) omawiam kwestię przekształcania się modeli pamięci na Kaukazie Południowym w procesie dziejowym, uwzględniając zwłaszcza refleksyjne zastanowienie nad kwestią sowietyzacji, ujmowanej w postkolonialnej kategorii sowietyzacji mentalnej. Rozdział ten jest spoiwem pomiędzy teoretycznymi rozważaniami nad naturą pamięci oraz antropologiczno-politologicznym opisem pola badawczego. W ostatniej części (rozdziale czwartym i piątym) przedstawiona jest próba zastosowania antropologii politycznej przez którą przyglądam się konkretnym elementom konstruowania się polityczności pamięci Kaukazu Południowego. W tej części znajduje się zasadnicza część badań terenowych, a więc opis historii (nie)pamięci – dyskursów mnemonicznych Kaukazu Południowego.

Wrocław, 7.5.2018

B. Kupa